

İHRAÇ EDİLEN MALLARIN BEDELİNİN TAHSİLİNE İLİŞKİN MEVZUAT (KAMBIYO MEVZUATI)

Kambiyo mevzuatının temeli, 1567 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanunla Bakanlar Kurulu'na verilen yetkidir. Bu yetkiye istinaden, halen yürürlükte bulunan 32 Sayılı Karar yayımlanmış (11.8.1989) ve genel esaslar belirlenmiştir.

Bu Kararı Hazine Müsteşarlığı'nın (HM) bağlı olduğu Bakan yürütür.

32 Sayılı Karara ilişkin 91-32/5 Sayılı Tebliğ ise 20.6.1991 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Mal ve hizmet bedellerinin tahsili ve ödenmesiyle ilgili olan ve bunun yanı sıra ülkeye döviz girişine ve çıkışına sebep olan sermaye hareketleri, servet transferleri, döviz kredileri gibi konularda hükümler içeren ve hiyerarşik sıralamaya göre:

- 1- 1567 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanun
- 2- 32 Sayılı Karar
- 3- 2007-32/33 sayılı Tebliğ
- 4- 1/M Sayılı Merkez Bankası Genelgesi'nin
 - a) İhracat bedellerinin tahsiline
 - b) İthalat bedellerinin ödenmesine
 - c) Sermaye hareketlerine
 - d) Görünmeyen işlemlere

ilişkin hükümlerinden meydana gelen mevzuatın (Kanun ve idari düzenlemelerin) bütününe **Kambiyo Mevzuatı** denir.

İhracat, Bir malın yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını veyahut Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemleri ifade eder.

İhracatta kambiyo taahhüdü (kambiyo yükümlülüğü), 8 Şubat 2008 tarih ve 26871 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TPKK Hakkında 32 Sayılı Karar'da Değişiklik Yapılmasına Dair 2008/13186 sayılı Karar ile kaldırılarak, Kararın 3. Maddesi ile "İhracat bedellerinin tasarrufu serbest bırakılmıştır".

Döviz:

- Efektif dahil yabancı para cinsi üzerinden ifade edilmiş olmak kaydıyla milli ve yabancı bankalardaki hesaplarda bulunan alacakları,

- poliçe, bono ve çek gibi kambiyo senetlerini,

- tahviller gibi menkul kıymetler konusu alacakları,

bankaların taahhütleri ile yabancı ülke banknotlarını ifade eder.

Konvertibl Dövizler:

Uluslararası para piyasalarında bütün ülkelerce kabul gören ve bu sebeple bir diğer ülke parasına serbestçe çevrilebilme imkanına sahip dövizlerdir. Mevzuata göre Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca (TCMB) alım ve satımı yapılan dövizler konvertibl olup aşağıda belirtilmiştir.

ABD Doları	USD	Avustralya Doları	AUD
EURO	EUR	Norveç Kronu	NOK
Kanada Doları	CAD	Danimarka Kronu	DKK

Isveç Kronu	SEK	İngiliz Sterlini	GBP
İsviçre Frangı	CHF	Kuveyt Dinarı	KWD
Japon Yeni	JPY	Suudi Arabistan Riyalı	SAR

İHRACAT BEDELLERİNİN TAHSİL ŞEKİLLERİ:

İhracat bedelleri satış sözleşmesinde belirlenen akreditifli, vesaik veya mal mukabili, kabul kredili, peşin ve alıcı firma prefinansmanı, özel takas, bağlı muamele ve faktoring ödeme şekillerine göre tahsil edilir.

A- Akreditifli Ödeme

B- Vesaik Mukabili Ödeme

C- Mal Mukabili Ödeme

Bu üç ödeme şeklinde de uluslararası kurallar ile bankacılık teamülleri uygulanır.

D - Kabul Kredili Ödeme

a) Bu ödeme şekline göre gerçekleştirilecek ihracat için düzenlenen poliçeler, akreditifli, vesaik mukabili ve mal mukabili ödeme şekilleriyle ilgili usullere göre işleme tabi tutulabilir.

b) Poliçeler, konvertibl bir döviz cinsi veya TL üzerinden düzenlenmiş olmak ve senedin ciro edildiği tarihteki iskonto oranı uluslararası para piyasasında geçerli faiz oranını aşmamak kaydıyla yurt içindeki veya dışındaki bankalara iskonto ettirilebilir.

E- Peşin Ödeme (Cash in Advance/Advance Payment)

Satış sözleşmesine göre alıcının henüz malları teslim almadan bedelini ödemesidir. Bu tür ödemelerde alıcının satıcıya kredi tanınması söz konusudur.

Bu nedenle peşin ödeme satıcı açısından en fazla tercih edilen bir ödeme metodudur. Ancak, bu ödeme yönteminin alıcı için aynı derecede elverişli ve güvenli olduğu söylenemez. Alıcı, parasını peşin ödediği malı teslim alamamak, değişik veya düşük kaliteli mal gönderilmesi gibi risklerle karşı karşıya kalabilir.

Getirilen peşin bedeller karşılığında ihracat,

- bedeli gönderen veya getiren ithalatçıya,

- bedeli gönderen veya getiren ithalatçının bilahare beyan edeceği bir diğer ithalatçıya yapılabilir.

Peşin bedel karşılığı ihracatın 18 ay içinde yapılması gereklidir. Ancak, gemi inşa ve ihracının (hazır gemi hariç) finansmanı amacıyla getirilecek peşin bedellerin kullanım süresi 24 aydır.

Peşin bedelin 18 aydan kısa vadeli olması halinde 18 aya kadar olan süre uzatma işlemleri bankalarca yapılabilir. Gemi inşa ve ihracı amacıyla getirilen peşin bedellerin kullanım süresi de bankalarca 24 aya kadar uzatılabilir.

Peşin bedellerin (alıcı firma prefinansmanı dahil) üçüncü kişilere devri mümkün bulunmamaktadır.

Peşin bedellerin ihraç taahhüdü, aşağıdaki şekillerde ve mutlaka ihracattan sağlanan bedellerle kapatılır.

a- Mal İhracı:

b- Mahsuben/Tasfiye Suretiyle İade: Peşin döviz gönderenin dışında bir başka alıcıya yapılan ihracatın bedelinin dövizleri gönderene iade edilmesidir.

Peşin bedeller,

1) Alışının yapıldığı tarihten önce fiili ihracı yapılmış ihracat bedelleriyle,

2) Diğer bir peşin bedel veya prefinansman kredisıyla,

mahsuben iade edilemez.

Peşin Bedellerin İadesi:

Peşin bedeller karşılığında mal ihraç edilemez, ihracattan sağlanan bedellerle mahsuben veya tasfiye suretiyle iadesi mümkün olmaz ise bu paralar döviz satışı yapılmak suretiyle veya alacaklının kabulü halinde TL'yle iade edilebilir.

Peşin ödenen mal bedelleri, iade edilmeleri veya ihracatın süresi içinde (ek süreler dahil) gerçekleştirilmemesi halinde prefinansman kredisi hükümlerine tabi tutulur.

F- Alıcı Prefinansmanı

Alıcıdan temin edilen prefinansman peşin döviz hükmünde olup alışı peşin döviz olarak yapılır.

G-Özel Takas

Mal ve/veya hizmet ihraç ve ithalinde karşılıklı tarafların aynı gerçek veya tüzel kişiler olması halinde, bunların bedelleri herhangi bir para hareketi söz konusu olmaksızın kısmen veya tamamen birbiri ile takas (mahsup) edilebilir.

Mal veya hizmet ihraç bedelleri ile mal veya hizmet ithal bedellerinin takas talebinin;

- mal ve/veya hizmet ihracatının önce yapılması halinde mal ihracatı için ihracatla ilgili olarak belirlenen tahsil süreleri, hizmet ihraç bedelleri için ise hizmete ilişkin fatura ve/veya istihkak raporu tarihinden itibaren 180 gün içinde,

- mal ithalatının önce yapılması halinde fiili ithal tarihinden itibaren 180 gün, hizmet ithalinin önce yapılması halinde ise mal ihracatına ilişkin bedellerin tahsil süresi içinde bankaya yapılması gerekir.

Hizmet ihracı bedelleri ile hizmet ithali bedellerinin takas talebi herhangi bir süreyle sınırlı değildir.

Takas talebinde mal ithal ve ihracı için ithalat ve ihracat hesabının kapatılmasına ilişkin belgelerin, hizmet ithal ve ihracında fatura ve/veya istihkak raporunun ibrazı gerekir.

Hesapların izlenmesi bakımından ithalat ve ihracat işlemleri aynı banka tarafından yürütülür.

Malların ithalatı sırasında GB'de ödeme şekli ilgililerce “**Özel Takas**” olarak belirtilir. Bu durumda gümrüklerce, söz konusu GB'de belirtilen aracı bankaya bu ithalatla ilgili gerekli bilgi iletilir.

Banka, firmanın yukarıda belirtilen süreler içinde yukarıda belirtilen belgelere istinaden yapacağı takas talebini sonuçlandırır.

Mal ihracının takasa tabi tutulmayan kısmının tahsilinde genel esaslar mal ithalinin takasa tabi tutulmayan kısmı için ise mal mukabili ödeme şeklinin hükümleri uygulanır.

H-Bağlı Muamele

İthal edilen mal, hizmet ve teknoloji bedelinin mal, hizmet ve teknoloji ihracı ile karşılanmasına bağlı muamele denilmektedir.

Bağlı muamele yapılabilmesi için ihracatçı firmanın üyesi olduğu veya bulunduğu bölgedeki İhracatçı Birliğinden izin belgesi alması ve bunun bankalarca aranması gerekir.

Firma izin belgesini alırken bağlı muameleyi hangi banka aracılığı ile gerçekleştireceğini beyan eder. İhracatçı Birliği de verdiği izin belgesinin bir örneğini beyan edilen bankaya gönderir.

Hesapların izlenmesi ve işlemlerin takibi bakımından ithalat ve ihracat işlemlerinin aynı banka tarafından yürütülmesi esastır.

İthalat ve ihracatın İhracatçı Birlikleri tarafından verilen izin belgesindeki süre (ek süreler dahil) içinde gerçekleştirilmesi gerekir.

Bu ödeme şeklinde, gerek ithalatta gerek ihracatta düzenlenecek GB üzerine firmalarca bu işlemlere aracılık eden banka şubesinin ismi ile ödeme şeklinin “Bağlı Muamele” olduğu kaydedilir.

İhracatın yapılmaması veya ihracatın ithalatın tamamını karşılamaması halinde ithalatın ihracatla karşılanmayan kısmı mal mukabili ödeme şekline göre işleme tabi tutulur.

İHRACAT BEDELLERİNİN TAHSİLİ

İhracat bedeli,

- Bankalar aracılığıyla **havale** şeklinde,
- İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye’de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce **çek**-(Her bir GB itibarıyla ihracat bedellerinin **USD 100.000** veya eşitine kadar seyyah çeki dahil) olarak,
- İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye’de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce **efektif** olarak
- Kredi kartı** ile

İhracat bedellerinin gerek döviz gerek TL olarak efektif şeklinde yurda getirildiğinin bankalara tevsiki için yurda giriş sırasında bu efektiflerin gümrük idaresine ibrazı üzerine bu idarece düzenlenen **döviz beyan tutanağının** ibrazı şarttır.

-İhracat sayılan satış ve teslim bedelleri herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın seyyah çeki, kredi kartı veya DBT aranmaksızın efektifle ödenebilir.

-Türkiye’de İkamet Etmeyenlere Özel Fatura ile Yapılan Satış bedellerinin ve yabancı taşıtlar ile yabancı ülkelere sefer yapan yerli taşıtlara verilen yağ,yakıt,temizlik maddeleri ve kumanya bedellerinin efektif olarak tahsil edilmesi halinde DBT aranmaz.

ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ

Uluslararası ticarete uygulanacak ödeme şeklinin belirlenmesi ülkelerin mevzuatına, alıcı ve satıcı arasındaki ilişkilere, mal çeşidi ve meblağı gibi unsurlara bağlıdır.

Taraflar güvence, maliyet, mevzuat vs. yönlerinden durumlarına en uygun olan ödeme şeklini seçip aralarında mutabakata vardıldıktan sonra bu ödeme şeklinin gereklerine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirirler.

İşte satış sözleşmesine göre alıcının mal bedelini nasıl ödeyeceğini gösteren şekillere “**ödeme şekilleri**” denir.

Uluslararası ticarete,

- A.** Akreditifli,
- B.** Vesaik Mukabili,
- C.** Mal Mukabili

olmak üzere üç çeşit ödeme şekli vardır. “Kabul Kredili”, “Peşin Ödeme”, “Prefinansman” dış ticaretin finansmanı ile ilgili kavramlar olup ödemenin şeklini değil zamanını belirtir. Yine “Özel Takas”, “Bağlı Muamele” ve “Faktoring” de dış ticaretin finansman tekniklerinden bazılarıdır.

A) AKREDİTİFLİ ÖDEME (Letter of Credit):

Akreditif; ihracatçının sattığı mallara ait sevk vesaikini ithalatçının bankası tarafından akreditifin açılmasına aracılık etmesi görevi verilen kendi ülkesindeki bir bankaya bu vesaiki teslimi karşılığında mal bedelini tahsil etmesine imkan veren banka garantisidir.

Bu nedenle akreditife dayanan satışlarda, ihracatçı, akreditif şartlarına uygun hareket ettiği takdirde mal bedelinin amir bankaca hemen ödeneceğinden kuşku duymaz.

İhracatçının bankası akreditifi teyit etmiş bulunuyorsa hiç bir risk söz konusu olmaz.

Akreditifte Taraflar

1. Akreditif Amiri: (Applicant for the Credit)

Akreditifi açtıran veya malı ithal etmek için akreditif açma emrini veren alıcı (ithalatçı) dir.

2. Amir Banka: (Issuing Bank)

Akreditif amirinin talimatına uygun olarak akreditifi açan bankadır.

İthalatçının talep ettiği şartlara uygun vesaiğin temini karşılığında ödemenin yapılmasını sağlar.

3. Aracı Banka: (Intermediary Bank)

Aracı banka, akreditif şartlarına göre lehdarın bulunduğu ülkede akreditifi lehdara ihbar veya teyit eden, ödemeyi yapan veya ibraz edilen poliçeye kabul ya da aval imzası koyan yahut poliçeyi iştirah eden bankadır. Bu banka, akreditifi açan bankanın muhabiri olabileceği gibi lehdarın bankası da olabilir.

3/a- İhbar Bankası: (Advising Bank)

İhbar bankası, akreditifi lehdara, teyitte bulunmaksızın sadece ihbar eden bankadır. İhbar bankasının akreditifte, lehdara karşı ödeme konusunda hiç bir yükümlülüğü yoktur.

3/b- Teyit Bankası: (Confirming Bank)

Teyit bankası, akreditifte, amir banka dışında kendisinin kesin yükümlülüğünü de ekleyen bankadır. Sorumluluğu amir bankanın sorumluluğu derecesindedir.

Teyit bankası, akreditif şartları yerine getirildiğinde;

- Lehdara rücu hakkı olmaksızın (without recourse) ödeme yapar.
- Poliçeleri kabul eder.

3/c- Ödeme Bankası: (Paying Bank)

Ödeme bankası, ödemeyi yapmaya yetkili kılınan (vesaik bedelini ödeyecek veya üzerine poliçe çekilecek olan) bankadır.

Ödeme bankası, akreditif şartlarına uygun olmayan vesaik karşılığında ödediği parayı amir bankadan isteyemez.

Vesaik akreditif şartlarına uygun değilse;

-Ödemeyi reddeder, uygun olmayan durumu amir banka kanalıyla ithalatçıya bildirerek ödeme talimatı ister veya

-Vesaiği tahsile gönderip ödemenin yapılması kaydıyla teslimini ister ya da

-Rezervli (ihtiyati kayıtla-teminat almak suretiyle) ödeme yapıp rezervin kaldırılması konusunda talimat bekler.

Rezervli olarak yapılan ödeme akreditif amirini ve amir bankayı bağlamaz. Bu aracı bankanın kendisiyle müşterisi (ihracatçı) arasındaki sorundur.

3/d- Kabul Bankası: (Accepting Bank)

Kabul bankası, üzerine vadeli poliçe çekilecek olan ve keşide edilecek poliçeleri kabule yetkili kılınan bankadır.

3/e- İştirah Bankası: (Negotiating Bank)

İştirâ bankası, akreditife dayanarak çekilen poliçeleri iştirâ etmesine yetki verilen banka veya poliçeleri iştirâ eden herhangi bir bankadır.

3/f- Rambursman Bankası: (Reimbursing Bank)

Rambursman bankası, ödeme veya kabul bankası ile iştirâ bankasını ramburse edecek (bu bankalarca ödenen paraları kendilerine geri verecek) olan bankadır.

Amir banka; başka bir bankayı dış görünüşlerine göre akreditif şartlarına uygun vesaik karşılığında ödeme yapmaya, kabul ve iştirâda bulunmaya yetkili kıldığı takdirde söz konusu bankayı ramburse etmeyi taahhüt eder.

Amir banka bu yükümlülüğünü doğrudan doğruya kendisi yerine getirebileceği gibi yetkili kılacağı bir banka (rambursman bankası) aracılığıyla da yapabilir.

4. Akreditif Lehdarı: (Beneficiary)

Lehine akreditif açılan, ihraç ettiği malın bedelini, akreditif şartlarına uygun olarak ibraz ettiği vesaik karşılığında aracı bankadan tahsil edecek veya düzenlediği poliçenin kabulünü aracı banka kanalıyla temin edecek olan ihracatçı firmadır.

Vesaik akreditif şartlarına uygun değilse yaptığı ihracatın bedelini amirin vesaiki aksaklıklarıyla birlikte kabul ettiği hususundaki talimatı üzerine almaya hak kazanır.

Akreditifli İşlemin Yürütülmesi (Ek: 1)

1. Farklı ülkelerdeki ithalatçı ve ihracatçı arasında bir alım-satım sözleşmesi yapılır. Bu sözleşmede malın cinsi, nitelikleri, miktarı, fiyatı, döviz cinsi, malların sevki, teslim şekli ve ödeme şekli (ki, burada akreditiftir) yer alır.

2. İthalatçı, bankasından ihracatçı lehine bir akreditif açmasını ister. Bankası ile olan ilişkisine göre yapacağı ithalatın parasını peşin yatırır veya bankadaki kredisinden yararlanır.

3. İthalatçının bankası (Amir Banka) akreditifi ihracatçının ülkesindeki muhabir bankaya iletir. Eğer akreditif teyidli bir akreditif ise akreditif küşat (açılış) mektubunda akreditifin teyitli olduğunu belirtir ve akreditifin bankalarınca lehtara teyidini ister.

4. Aracı banka akreditifin metnini inceleyerek ihracatçıya lehine bir akreditif açıldığını ihbar eder. Teyidli akreditifte aracı banka küşat mektubunu inceleyip teyid için uygun bulursa küşat mektubunun bir kopyasını lehdara gönderirken mektuba bankasının teyidini bildiren yazıyı da ekler.

5. İhracatçı malları akreditif şartlarına uygun olarak ve akreditif vadesinde sevk eder.

6. İhracatçı belgeleri (vesaiki) ibraz süresi içinde aracı bankaya sunarak ödeme talebinde bulunur.

7. Banka belgelerin gerekli şartlara uyup uymadığını kontrol eder.

Belgeler uygun ise teyidli akreditifte ödemeyi hemen yapar.

Teyidsiz akreditifte ise amir bankadan ödeme talebinde bulunur.

8. Muhabir banka belgeleri ve varsa poliçeyi amir bankaya (ithalatçının bankasına) gönderir.

9. Amir banka vesaiki inceleyerek uygun bulması halinde durumu alıcıya bildirir.

10. Alıcının hesabı bankasınınca borçlandırılır. Peşin paralı işlemde vesaik bedeli başlangıçta tahsil edilmiş olduğundan bu aşamada sadece bir fark ortaya çıkarsa bu fark tahsil edilir.

11. Amir banka bedeli ve masrafları tahsil edilen vesaiki alıcıya teslim eder.

12. Alıcı vesaikiyle malları gümrüğünden çeker.

AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ:

Akreditifler şartlarının değiştirilebilmesi, ödeme güvencesi, kullanılış tarzı gibi özelliklerine göre çeşitlilik gösterir.

1- KULLANIM ALANINA GÖRE AKREDİTİFLER

a. Ticari Akreditifler (Commercial L/C)

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan akreditiflerdir.

b. Teminat Akreditifleri (Stand-by L/C)

Bu akreditifler uzun vadeli alışverişler, büyük iş akitleri ve borçlanmalar gibi konularda kullanılan bir çeşit garanti mektuplarıdır.

Akreditifi açan banka, garanti veren sıfatıyla akreditif lehdarına karşı bir üçüncü şahsın sözleşme şartlarından doğan yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde belli bir tutarda bir parayı ödemeyi garanti eder.

c. Basit Akreditifler (Clean L/C)

Belirli dönemlerde vesaik aranmaksızın yapılacak ödemeler için kullanılır. Hizmet akreditifleri olarak da isimlendirilir.

2- TAAHHÜTTEN DÖNEBİLME DURUMUNA GÖRE AKREDİTİFLER

a. Dönülebilir-Kabilirücu Akreditifler (Revocable)

Dönülebilir bir akreditif, lehdara önceden haber verilmeden ve onayını almadan her hangi bir anda amir banka tarafından değiştirilebilir veya iptal edilebilir. Ancak iptal veya değişiklik bildirisinin alınmasından önce uygun vesaik ibraz edilmiş ise amir banka o bankayı ramburse etmelidir.

b. Dönülemez-Gayrikabilirücu Akreditifler (Irrevocable)

Dönülemez bir akreditif amir banka varsa teyit bankası ve lehdarın mutabakatları olmadan ne iptal edilebilir ne de değiştirilebilir.

Bu tür akreditifler vesaikin ibrazında ödeme, vadeli ödeme, kabul veya iştirak yollarından biriyle kullanılacaklarını açıkça göstermelidir.

Akreditif metninde akreditifin dönülebilir veya dönülemez olduğu belirtilmemiş ise dönülemez olarak kabul edilir.

3- ÖDEME SORUMLULUĞU YÖNÜNDEN AKREDİTİFLER

a. Teyidli Akreditifler (Confirmed L/C)

Muhabir bankanın akreditifi lehdara ihbar ederken amir bankanın talimatına dayanarak kendi teyidini eklediği ve böylece amir bankanın yükümlülüğünü yerine getireceğine dair kendisini de sorumluluk altına aldığı akreditiflerdir.

Akreditif metninde teyid talimatı verilmiş olmalıdır. Bu konuda bir açıklık yoksa akreditif teyidsiz kabul edilir.

Akreditifin dönülemez-gayrikabilirücu açılmış olması şarttır.

Teyidli akreditifler lehdarı tam teminat altına alması bakımından satıcı için en elverişli akreditif çeşitidir.

b. Teyidsiz Akreditifler (Unconfirmed L/C)

Teyidsiz akreditiflerde aracı bankanın ödeme konusunda her hangi bir sorumluluğu yoktur. Görevi akreditifi lehdarına ihbar etmek, duyurmaktır. Ancak akreditif kendisini bağlamasa bile akreditifin gerçeğe uygun olup olmadığını kontrol etmek için makul bir dikkat göstermek durumundadır. Teyidsiz akreditifler daha çok ihracatçıların ithalatçılarına, amir bankaya ve ithalatın yapılacağı ülkeye güvenlerinin çok olduğu durumlarda kullanılır.

4- ÖDEME ŞARTLARINA GÖRE AKREDİTİFLER

Akreditif bedelinin ne zaman ve ne şekilde ödeneceğini gösteren 4 çeşit vardır. Akreditife ilişkin ödemelerin;

- Görüldüğünde ödeme,
- Vadeli ödeme,

- Poliçe kabulü,
- Devir ve ciro

yollarından hangisine göre yapılacağı hususunun akreditiflerde açıkça belirtilmesi şarttır. Ayrıca ödeme, kabul ve ciro işlemlerinin hangi banka tarafından yapılacağı da belirlenir. Bunlar amir ve aracı bankalar olabileceği gibi bunların dışındaki bankalar da olabilir.

Amir banka akreditifi açarken yetki verdiği bu bankalara karşı geri ödeme taahhüdünde bulunmuş olur.

Ödemeye ilgili bu yollardan hangisi tercih edildiyse akreditif de ona göre isim alır.

a. Görüldüğünde Ödemeli Akreditif (Sight Payment)

Ödeme amir bankaca veya amir bankanın verdiği yetkiye dayanarak teyit veya ihbar bankasınca lehdarın akreditif şartlarına uygun vesaiki ibraz etmesi üzerine yapılır.

b. Vadeli Akreditif (Deferred Payment)

Ödeme, akreditifte belirtilmiş olan “Ödeme vesaikin ibrazından, fatura tarihinden veya sevki tarihinden 60, 90, 120 veya 180 gün sonra yapılacaktır.” gibi sürenin sonunda yapılır.

c. Kabul Akreditifi (Acceptance Credit)

Kabul kredisinde de ödeme belli bir süre sonra yapılır. Ancak bunun için lehtar tarafından düzenlenmiş bir poliçe vardır. Poliçe yalnız akreditif amiri veya bankalardan biri tarafından kabul edilebileceği gibi amirin kabulüne bankalardan birinin aval vermesi suretiyle daha güvenceli hale de getirilebilir. Bu, alıcı-satıcı arasındaki anlaşmaya ve alıcının bankasıyla olan, bankaların da kendi aralarındaki kredi ilişkisine göre ortaya çıkan bir durumdur.

d. İştira Edilebilir Akreditif (Negotiable Credit)

İştira akreditifinde ödeme akreditif şartlarına uygun olarak düzenlenmiş ve poliçeye bağlı belgeler amir bankaya geldikten sonra yapılır. Bu tür akreditifte amir banka akreditifin açılması sırasında muhabiri nezdinde kuvertür tesis etmez. Bu suretle ihbar bankası veya poliçeyi iştira edecek olan diğer bir banka akreditifi teyit etmemiş ise poliçeyi her hangi bir sebeple amir bankaca rambursmanının yapılmaması halinde lehdara rücu etmek kaydıyla iştira eder ve rücu edilemez (without recourse) kaydını taşıyan poliçeleri iştiraya almaz.

5- KULLANILIŞ ADEDİNE GÖRE AKREDİTİFLER

a. Adi Akreditif (Fixed L/C)

Adi akreditifler, akreditif talimatında belirtilen limitin bir defa kullanılmasıyla hükümden düşer. Kısmi sevkiyata izin verilen akreditiflerde her parti sevkiyata ait vesaikin ibrazı karşılığında ödeme yapılabilir. Ancak bir veya birkaç partide yapılan ödemelerin toplamı hiçbir zaman akreditif limitini aşamaz. Rotatif şekilde açıldıkları belirtilmemiş olan akreditifler adi olarak kabul edilir.

b. Rotatif Akreditif (Revolving L/C)

Bu tip akreditif genellikle belirli bir müşteriden sürekli veya yüksek tutarlı alımlarda kullanılır. Böylece hem işlemlerin tekrarlanması külfetinden kurtulma hem de yüksek miktarda siparişin fiyat avantajından yararlanma imkanı söz konusudur.

Rotatif akreditifler şartları çerçevesinde akreditif tutarının tamamı veya bir kısmı kullanıldıkça ek bir değişiklik talimatına gerek olmadan aynı şartlarda ve aynı tutar için (vade içerisinde) kendiliğinden yenilenirler.

Rotatif akreditiflerde dönerlik şartı ya miktarla ya da süreyle sınırlandırılır.

Miktara göre devreden akreditiflerde, akreditif tutarı, kaç kere dönebileceği ve böylece ödemeler toplamının sınırı belirlenmektedir.

Süreye göre devreden akreditiflerde ise her sevkiyatın yapılacağı dönem de belirlenir. Bu tip akreditifler **birikimli (cumulative)** veya **birikimsiz (non-cumulative)** olmak üzere iki şekilde açılabilir. Biriken akreditifte, bir dönemde kısmen veya tamamen

kullanılmamış akreditif tutarı müteakip dönemdeki tutara eklenerek kullanılabilir. Bu hakkın olabilmesi için akreditifte mutlaka biriken şartının belirlenmesi gerekir. Birikmeyen akreditifte ise kullanılmayan kısımdan onu izleyen dönemde faydalanılamaz, bu kısım iptal edilmiş sayılır.

6- KULLANILIŞ ŞEKLİNE GÖRE AKREDİTİFLER

a. Devredilebilir Akreditif (Transferable L/C)

Akreditif konusu malların bir firma tarafından temini veya üretimi mümkün olamayacaksa veya ihracatçı bir aracılıysa ayrı ayrı akreditifler açmaya veya akreditif şartlarını (lehdar, ülke değişiklikleri gibi) değiştirmeye gerek kalmaksızın akreditifin kısmen veya tamamen bir ya da birden fazla üçüncü şahsa (ikinci lehtarlar) ödenmesi hususunda başlangıçta yetki veren akreditiflerdir.

Lehdarın (ilk lehdar) ödemeye, vadeli ödeme yükümlülüğüne girmeye, poliçe kabul etmeye veya iştirada bulunmaya yetkili kılınmış bankadan (devreden banka) veya serbestçe iştirada edilebilir nitelikteki bir akreditifte devreden banka olarak açıkça yetkili kılınmış bir bankadan, bu akreditifi kısmen veya tamamen bir veya birden fazla lehdarın (ikinci lehdar(lar) kullanımına hazır hale getirilmesini isteyebileceği bir akreditiftir.

Akreditif amir banka tarafından açık bir biçimde “devredilebilir (transferabl)” olarak adlandırıldığı takdirde devir yapılabilir. “**Bölünebilir (divisible)**” ve “**Parçalanabilir (fractionable)**”, “**Temlik edilebilir (assignable)**” ve “**Aktarılabilir (transmissible)**” gibi terimler akreditifi devredilebilir bir hale getirmez.

b. Karşılıklı Akreditifler (Back-to-Back L/C)

Bir ithalat akreditifinin bir ihracat akreditifiyle karşılanmasına imkan veren akreditiflerdir. Bu akreditifler, transit ticarete, aracı vasıtasıyla yapılan satışlarda kullanılır. Transit ticarete aracı firma hem ithalatçı hem de ihracatçı durumundadır. Aracı firma, satış yapacağı firmaca lehine açılmış bulunan akreditifi teminat göstererek kendisinin ithalat yapacağı firma lehine bir akreditif açabilir. Bu ikinci akreditife karşılık gösterilerek açıldığı için karşılıklı akreditif adı verilir.

c. Peşin Ödemeye İmkan Veren Akreditifler (Packing Credit)

Akreditif konusu malların imali veya tedariki için ihracatçının ihtiyacı olan avansın ödenmesine olanak sağlayan akreditiflerdir.

c.1. Kırmızı Şarh Akreditif (Red Clause Credit)

Red clause akreditif, malların gönderilmesinden önce lehdara, ihraç edeceği malların satın alınmasında, gerekiyorsa işlenmesinde, ambalajlanmasında, limana gönderilmesinde ve depolanmasında kullanılmak üzere avans verilmesini veya peşin ödeme yapılmasını mümkün kılan akreditiflerdir.

Akreditif talimatında peşin ödemeye izin veren maddede belirtilen tutar her hangi bir vesaik ibrazına gerek olmaksızın derhal lehdara ödenir. Ihracatçı aldığı avansla gerekli hazırlığı yapar ve malların sevkiyatını müteakip ibraz ettiği sevk vesaiki karşılığında fatura bedelinden avansın düşülmesinden sonra kalan alacağını tahsil eder.

c.2. Yeşil Şarh Akreditif (Green Clause Credit)

İhracatçılara peşin ödeme yapılmasına izin veren akreditiflerdir.

Amir banka ihbar bankasına, lehdara, malların depolanması ve depo makbuzunun ibraz edilmesi karşılığında ödemede bulunması için yetki verir.

Akreditifte Süreler

a- Akreditif vadesi:

Akreditifler belli vadeler için açılır. Bu vade alıcı ve satıcı arasındaki mutabakat yanında amir bankanın ve diğer bankalarında (teyit, Rambursman bankası gibi) mutabakatına göre belirlenir.

Akreditif vadesi içinde satıcının malları hazırlayıp malları temsil eden sevk belgelerini (orijinal fatura, taşıma belgesi, varsa sigorta poliçesi, menşe belgesi, ithalatçı ülke makamlarınca istenen belgeler) bankaya ibraz etmesi gerekir.

b- Yükleme tarihi ve belge ibraz süresi:

Akreditifte malların en son yükleneceği tarih akreditif vadesinden ayrı olarak gösterilebilir. Ancak bu süre, akreditif vadesini ve belge ibraz süresini aşmamalıdır.

Akreditifte belge ibraz süresi gösterilebileceği gibi gösterilmeyebilir. Gösterilmez ise sevk tarihinden itibaren en geç 21 gün içinde belgelerin yine akreditif vadesi içinde bankaya ibraz edilmesi gerekir.

Akreditif, vadesinde kullanılmazsa, vadenin dolması ile birlikte hükümsüz hale gelir.

Akreditif vadesi, vade bitiminden önce, akreditif amirinin talebi üzerine uzatılabilir.

Akreditif vadesinde malların yüklenmesi için belirlenen sürede yüklemenin yapılmaması veya sevk belgelerinin belirlenen ibraz süresinde ibraz edilmemesi halinde belgeler rezervli alınır amir firma veya bankanın talimatına göre ödeme yapılır.

Geç ibraz edilen vesaiklere bayat, geçkin vesaik denir. Bu vesaiklerin karşılığının ödemesinin talep edilmesi halinde bu akreditifden ödeme veya akreditifin temdidi (süresinin uzatılması) değildir.

B) VESAİK MUKABİLİ ÖDEME (Documentary Collection veya Cash Against Documents)

Vesaik mukabili ödeme, ithalatçının satın alacağı malın bedelini o malı temsil eden bir belgeye dayanarak ödeme şeklini ifade eder.

Tahsil (Collection) mali ve ticari belgelerin alınan talimat uyarınca

a. Ödemenin ve/veya kabulün sağlanması veya

b. Ödeme ve/veya kabul karşılığında belgelerin teslimi veya

c. Diğer şartlara bağlı olarak belgelerin teslimi için bankalarca işleme alınmasıdır.

Belgeler mali belgeler ve/veya ticari belgeleri ifade eder.

a) **Mali Belgeler (Financial Documents)** poliçeleri, bonoları, çekleri ve para ödenmesinin sağlanması için kullanılan diğer benzer belgeleri ifade eder.

b) **Ticari Belgeler (Commercial Documents)** faturaları, taşıma belgeleri, tasarruf (sahiplik) yetkisi veren belgeler ve diğer benzer belgeler veya mali olmayan diğer her hangi tür belgeleri ifade eder.

Temiz tahsil (Clean Collection) ticari belgelerin eşlik etmediği mali belgelerin tahsili anlamına gelir.

Belgeli tahsil (Documentary Collection)

- Ticari belgelerin eşlik ettiği mali belgelerin,

- Mali belgelerin eşlik etmediği ticari belgelerin

tahsili anlamına gelir.

Tahsil İşleminin Tarafları

Amir: (The Principal) Bir tahsili işleme alması için bir bankaya tevdi eden taraftır. İthalatçıyla yaptığı sözleşme gereğince malı sevkederek vesaiki bankasına getirip bedeli tahsil edilmek üzere teslimini talep eden müşteridir.

Gönderi Bankası: (The Remitting Bank) Amirin tahsili tevdi ettiği bankadır. Vesaiki bir römiz mektubu (tahsil talimatı/collection order) ekinde muteber bir muhabirine gönderip poliçe veya vesaik bedelinin tahsili karşılığında muhatabına teslimi ve bedelinin hesabına alacak kaydedilmesi hususunda talimat veren bankadır.

Tahsil Bankası: (The Collecting Bank) Tahsil işleminin yürütülmesinde devreye sokulan ve gönderi bankası dışındaki her hangi bir bankadır. Tahsil bankası ihracat bedelini tahsil etmek şartıyla vesaikin alıcıya teslimini sağlamakla yükümlüdür.

İbraz Bankası: (The Presenting Bank) Muhataba ibrazda bulunan tahsil bankasıdır.

Tahsil eden bankanın kendisine gönderdiği vesaiki muhataba vererek bedelini alan bankadır. Bu meblağı tahsil eden bankanın emrine amade tutar. Tahsil eden banka ise tahsile gönderen bankanın verdiği talimat doğrultusunda hareket ederek ilgili hesabın alacak kaydını sağlar ve gönderi bankasına bilgi verir.

Eğer tahsil ve ibraz işlemleri aynı banka tarafından yerine getiriliyor ise bu bankaya "The Presenting Bank" denir ve ibraz bankası genelde aynıdır.

Muhatap (Drawee) Tahsil talimatı uyarınca kendisine ibrazın yapılacağı kişidir.

Tahsil vesaikinın ve buna bağlı olan poliçenin bedeli ödenmek kaydıyla teslim edildiği kişi, ithalatçıdır. Kendisine gönderilen vesaiki kabul etmek, bedelini ödemek zorunda değildir. Bu sebeple taraflar arasında yer verilmemiştir.

Vesaik Mukabili İşlemin Yürütülmesi (Ek: 2)

- 1- Amir (ihracatçı) ve muhatap (ithalatçı) bir satış sözleşmesi yaparlar.
- 2- Amir malları gönderir ve belgeleri tahsil edilmek üzere ve bir tahsil emriyle birlikte bankasına (gönderi bankası) verir.
- 3- Gönderi bankası bu belgeleri bir tahsil talimatı (römiz mektubu) ekinde muhabinine (tahsil veya ibraz bankası) gönderir.
- 4- Tahsil veya ibraz bankası belgeleri bedelinin tahsili veya poliçenin kabulü karşılığında ya da tahsil talimatında başka bir şart varsa buna uyarak muhataba teslim eder.
- 5- İthalatçı, teslim aldığı belgelerle malları gümrükten çeker.
- 6- Tahsil edilen para yine tahsil talimatına uygun şekilde ihracatçıya ulaştırılır.

C) MAL MUKABİLİ ÖDEME (Cash on Delivery)

Mal bedellerinin. İhraç konusu malların ithalatçının eline geçmesinden belirli bir süre sonra tahsil edildiği ödeme şeklidir.

İthalatçıya güven unsuruna dayanan bu ödeme şeklinde peşin dövizin tersi söz konusudur. Peşin dövizde ithalatçı, edimini önceden yerine getirerek ihracatçıya kredi açtığı halde mal mukabili ödemede ihracatçı edimini peşinen yerine getirmekte ve ithalatçıya mal kredisi açmış olmaktadır.

Dünya ticaretinde bu tür ödeme şekli daha çok uluslararası şirketlerin şubeleri arasında veya ihracatçının ithalatçı ülkede bir şubesinin bulunması halinde kullanılmaktadır.

D) Aval ve Kabul Kredisi (Acceptance Credit)

Aval kredisinde bankanın alıcı tarafından kabul edilen poliçeye aval vermesi söz konusudur. Kabul kredisinde ise banka, poliçenin muhatabı olarak poliçeyi kabul eder.

Banka, aval kredisinde kefil, kabul kredisinde ise asıl borçlu olarak satıcıya karşı poliçenin vadesinde ödeneceğini alıcı hesabına garanti etmektedir. Bu nedenle her iki halde de bankaca alıcıya bir gayrinakdi kredi açılması söz konusudur.

İthalatçı satın aldığı malların bedelini peşin ödemek istemez, satıcı da bu malların bedeli üzerinden düzenleyeceği poliçelerin ancak bir banka tarafından kabulü veya avalize edilmesi sağlandığı takdirde vadeli satışa razı olursa ithalatçı, kendi bankasına başvurarak satıcının keşide edeceği poliçeleri kabul etmesini veya kendisi tarafından kabul edilecek poliçelere aval vermesini isteyebilir.

Bu talep üzerine banka, bir “Kabul veya aval kredisi” açmayı uygun gördüğü takdirde satıcı, poliçeyi alıcı üzerine değil poliçeyi kabul edecek olan bu banka üzerine keşide edecek veya satıcının alıcı üzerine keşide edeceği ve alıcının kabul imzası koyacağı poliçeye banka aval verecektir.

Poliçeyi ithalatçının kabul etmesi **ticari kabulü (trade acceptance)**, poliçeyi bankanın kabul etmesi veya ithalatçı tarafından kabul edilen poliçeye bankanın aval vermesi de **banka kabulünü (banker’s acceptance)** oluşturur.

Bankanın kabul ettiği veya aval verdiği poliçeyi iskonto ettirmek suretiyle ihracatçı da kolaylıkla finansman sağlamak imkanını bulur.

İthalatçı tarafından ihracatçı lehine açtırılan kabul kredilerinde poliçeye kabul veya aval imzası koyan bankanın ihracatçıya karşı rücu (geri isteme) hakkı yoktur. Banka poliçe bedelini ancak ithalatçıdan tahsil edebilecektir. İthalatçı, bankaca kabul veya avalize edilen poliçelerin bedellerini karşılayacak parayı poliçe vadelerinden önce bankaya yatırmakla yükümlüdür.

Kabul Kredili Akreditifli İşlemler: (Ek: 3)

İthalatçı ile ihracatçı arasında bir alım-satım sözleşmesi yapılır. Bu sözleşmede vesaikin, kararlaştırılan vadeyle satıcı tarafından düzenlenecek poliçenin veya poliçelerin kabulü karşılığında alıcıya teslim edileceği, alıcının satıcı lehine sözleşmeye uygun şartlarla bir akreditif açtıracağı hükmü de yer alır.

Lehine açılan kabul kredisinden ihracatçının yararlanabilmesi, kredi şartlarına ve usulüne uygun belgeleri kabul kredisinin süresi içinde bankaya vermesine bağlıdır.

Kabul kredili akreditif teyitli ise amir banka, lehdar tarafından poliçenin akreditifi teyit eden muhabir banka üzerine çekilmesini ve bu bankaca, vesaikin akreditif şartlarına uygunluğu tespit edildikten sonra kabul edilmesini ister.

Vesaik uygun olduğu takdirde muhabir bankaca, vesaik alıkonularak poliçe kabul edilir ve lehdara gönderilir. Poliçenin vadesi akreditifi açan bankaya bildirilir. Vesaik akreditifi açan bankaya gönderilir. Poliçe vadesinde bedeli ithalatçıdan tahsil edilir.

Teyitsiz kabul kredili akreditifte ise amir banka, akreditifin muhabir bankaca lehdara sadece ihbar edilmesini, akreditif şartlarına uygun vesaikle birlikte lehdarın kendi üzerine çekeceği poliçenin de kendisine gönderilmesini ister ve poliçe kabul edildikten sonra bankaca geri gönderilir.

Lehdar, muhabir veya amir bankaca kabul edilmiş bu poliçeyi iskonto ettirerek mal bedelini bir iskonto gideri karşılığında poliçenin vadesinden önce elde edebilir.

Kabul Kredili Vesaik Mukabili İşlemler: (Ek: 4)

İthalatçı ile ihracatçı arasında yapılan alım-satım sözleşmesinde, vesaikin kararlaştırılan vadede satıcı tarafından keşide edilecek poliçenin kabulü karşılığında alıcıya teslim edileceği hükmü yer alır.

Satıcı malları yükleyip sevk vesaikini gönderince banka, poliçe ve vesaiki kontrol eder, uygun bulunduğu takdirde, genellikle ithalatçı üzerine çekilen poliçeyi ithalatçıya kabul ettirir, kendisi de bu poliçeye ithalatçı lehine aval verebilir. Vesaik ithalatçıya verilir. Kabul ve aval imzalarını taşıyan poliçe de muhabire geri gönderilir.

Muhabir banka bu poliçeyi satıcıya verir, satıcı da isterse; bankaca aval verilmiş olan bu poliçeyi iskonto ettirerek mal bedelini poliçenin vadesinden önce elde etmek imkanını bulur.

MALİ BELGELER (Financial Documents)

Poliçe: (Bill of Exchange veya Draft) Alacaklı tarafından borçlu üzerine çekilen ve belli bir paranın, belli bir vadede üçüncü bir kişiye veya emrine ödenmesi isteğini içeren kayıtsız ve şartsız bir ödeme emridir.

Dış ticarete kullanılan poliçeler genellikle bizzat alacaklısı (ihracatçı) emrine keşide edilirler. Bu durumda poliçenin hem keşidecisi (alacaklısı) hem de lehdarı ihracatçıdır.

Kabul: (Acceptance) muhatabın poliçede yazılı tutarı vadesinde ödeyeceğine dair verdiği yazılı bir taahhüttür.

Poliçe alıcı üzerine keşide edilmişse alıcı, banka üzerine keşide edilmişse banka tarafından kabul edilir. Birincisine “**Ticari kabul**”, ikincisine ise “**Banka kabulü**” denir. Banka kabulleriyle yalnız alıcıların değil satıcıların da finansmanı sağlanabilmektedir.

Aval: (Aval) poliçenin yüzüne yazılan, şartsız ve rücu edilemez bir kefalettir. Poliçe hamiline ek bir teminat teşkil eder. Muhatap poliçe bedelini vadesinde ödemediği takdirde hamil aval veren bankaya rücu edebilir. Bunun için kabul işlemlerinin aksine daha önce protesto çekilmiş olması şart değildir.

Bono: (Promissory Note) Bir kambiyo senedi olup bonoyu imza eden lehtara belli bir tutar üzerinden ödeme vaadinde bulunmaktadır.

Çek: (Check) Çekde keşideci muhataba belli bir meblağı ödeme yetkisini, lehtara da bu meblağı alma yetkisini verir. Çek bir kredi aracı değil bir ödeme aracıdır.

TİCARİ BELGELER (Commercial Documents)

A- Sevk Belgeleri (Shipping Documents)

1- Konişmento (Bill of Lading)

Taşıyıcı veya acentası tarafından malı yükleyene verilen malın teslim alındığını ve kararlaştırılan şekilde taşınıp gönderilene teslim edileceğini gösteren, malı temsil eden ve mal üzerinde mülkiyet hakkı sağlayan bir belgedir.

Konişmento üzerinde taşıyıcının ismi yer almalıdır. Konişmento taşıyıcı ya da onun adına hareket eden acenta veya gemi kaptanı ya da onun adına hareket eden acenta tarafından imzalanmış olmalıdır.

Gönderenin istediği kadar ve genellikle üç nüsha olarak düzenlenir. Bu nüshaların bütününe tam takım konişmento (full set B/L) denir. Konişmentolarda yazılı malların kısım kısım çekilebilmelerini sağlamak üzere hazırlanan teslim emirlerine de “**Ordino**” adı verilir.

Nama Yazılı Konişmento: (Straight B/L)

Gönderenin adına düzenlenen bu konişmentoların ciro yoluyla devri mümkün değildir. Devir için temlik beyanı gerekir. Dolaşım kabiliyeti olmadığından dış ticarete pek tercih edilmez.

Emre Yazılı Konişmento: (Order B/L)

Yükletenin talebi üzerine gönderilen emrine veya sadece emre yazılı olarak düzenlenir. Sadece emre yazılı konişmento yükletenin emrine düzenlenmiş sayılır. Bu gibi konişmentoların beyaz ciroyla gönderilen emrine devredilmesi gerekir. Konişmentolar bazen krediyi açan banka emrine düzenlenir. Bu durumda banka konişmentoyu gönderilen emrine ciro eder. Emre yazılı konişmentolar dış ticarete kullanılan ve en sık rastlanan konişmento çeşitleridir.

Yükleme Konişmentosu: (On Board B/L)

Yükleme konişmentosu, malların gemiye yüklendiği kaydını taşıyan konişmentodur.

Vesikalı kredilerde bankalarca kabul edilen konişmento genellikle yükleme konişmentosudur.

Konişmentonun yükleme konişmentosu sayılabilmesi için mutlaka ON BOARD ibaresi yazılmalı ve fiili yüklemenin yapıldığı gemi adı ve fiili yükleme tarihi yazılmış olmalıdır.

Tesellüm (Teslim alma) Konişmentosu: (Received for Shipment B/L)

Tesellüm konişmentosu, yükletenin onayıyla malların belli bir limana sevk edilmek veya gemiye yüklenmek üzere teslim alındığı kaydını taşıyan konişmentodur.

Konişmento üzerine malın ne zaman ve hangi gemiye yüklenmiş olduğuna dair bir kayıt konulduğunda bu konişmento yükleme konişmentosu hükmündedir.

Temiz Konişmento: (Clean B/L)

Malların veya ambalajlarının kusurlu olduğunu açıkça gösteren ek bir ibare veya kayıt taşımayan konişmentodur.

Kirli Konişmento: (Dirty B/L)

Malların veya ambalajının düzenli olmadığı konişmento üzerine kaydedildiği konişmentolardır.

Geçkin Konişmento: (Stale B/L)

Vesaik ibrazı için bir vade tarihinin şart koşulmasının yanısıra taşıma belgesi ibrazının istendiği her akreditifte sevk tarihinden sonra şartlara uygun vesaikin ibraz edilmesi gereken belirli bir sürenin de şarta bağlanması gerekir. Böyle bir süre şart koşulmadığı takdirde bankalar sevk tarihinden 21 gün sonra kendilerine ibraz edilen vesaiki kabul etmeyeceklerdir.

İşte, akreditif vadesi içerisinde kalınmış olsa bile taşıma belgesinin düzenlenme tarihinden itibaren;

- Akreditifte gösterilen süre içinde,
 - böyle bir süre gösterilmemiş ise 21 gün içinde,
- bankaya ibraz edilmeyen vesaik (konişmento dahil) geçkin (bayat) sayılır.

Tek Konişmento: (Through B/L)

Tek konişmento, malların nakli sırasında yapılacak aktarmaları ve özellikle bir deniz yolunu izleyecek kara nakliyatını ve mallar dahilinde bulunan bir yerden gönderildiği takdirde kara yolundan sonra yapılacak deniz taşımacılığını kapsamak üzere düzenlenen konişmentodur.

Birleşik Taşıma Vesaiki: (Combined Transport Documents)

Kombine taşıma konişmentosu, malların teslim alındıkları bir yerden diğer bir ülkede teslim edilecekleri yere kadar en az iki değişik taşıma aracının kullanılması suretiyle taşınmasında düzenlenen konişmentodur. Bu tür konişmentolar daha ziyade konteynerle yapılan taşımalarda düzenlenmektedir.

Kombine taşıma konişmentosunda yükleme limanı yerine malların teslim alındığı yer, boşaltma limanı yerine de malların en son teslim edileceği yer yazılır.

Bu konişmentolar yükleme konişmentosu değil tesellüm konişmentosu niteliğindedir.

Konteyner Konişmentosu (Container B/L)

Konteyner konişmentoları, konteynerler içerisinde taşınan mallar için kullanılan ve gemi şirketleri veya acentaları tarafından düzenlenen konişmentolardır.

Navlun Sözleşmesi (Freight Contract)

Navlun sözleşmesi, taşıyan ile taşıtan arasında yapılan bir sözleşmedir. Bu sözleşmeyle taşıyan bir ücret karşılığında gemiyi kısmen veya tamamen taşıtana tahsis ederek veya etmeyerek yükün bir yerden diğerine deniz yoluyla taşınması yükümlülüğünü üzerine alır. Konişmentolar üzerinde navlunun ödenip ödenmediği gösterilir.

Kırkambar Navlun Sözleşmesi

Kırkambar navlun sözleşmesiyle taşıyan, gemiyi kısmen veya tamamen taşıtana tahsis etmeksizin malı bir ücret karşılığında deniz yoluyla bir yerden diğer bir yere taşımak yükümlülüğünü üzerine alır.

Carter Navlun Sözleşmesi

Malları taşıyacak olan geminin tamamının ya da bir kısmının belirli bir süre veya sefer için kiralanmasıyla ilgili olarak taşıtan ile taşıyan arasında yapılan sözleşmedir.

Çarter sözleşmesi yapan taraflardan her birine istedikleri takdirde sözleşme şartlarını gösteren bir "Çarter partı" (charter party) verilir. Charter party konişmontolarda taşıyıcının adı yer almayabilir.

2- Taşıma Senetleri: (Waybills)

Taşıma senetleri malların teslim alındığını gösteren makbuz niteliği taşırlar, malların mülkiyetini temsil etmezler. Taşıma senetlerinin ciro suretiyle devredilmeleri ve rehnedilmeleri mümkün olmadığından bunlara ciro edilemez (non negotiable) nakliye belgeleri adı verilir.

a. Havayolu Konişmentosu-Hava Nakliye Makbuzu:(Airway B/L-Air-Mail Receipt)

Havayolu konişmentosu malların mülkiyetini temsil etmeyen sadece malların uçakla belli bir yere gönderilmek üzere teslim alındığını gösteren bir belgedir. Bu belgede havayolu şirketi veya acentası tarafından, malların gönderildiği tarih ile uçuş numarası da gösterilir. Havayolu konişmentosu emre değil gönderilen adına (nama) düzenlenir ve ciro edilerek devredilemez.

b. Hamule Senedi-Demiryolu Posta Makbuzu:(Rail Road B/L - Railway Receipt)

Hamule (yük) senedi; demiryoluyla yapılan taşımalarda malın cins ve miktarını, ambalajın şekil ve niteliğini, gönderen ve gönderilenin isim ve adreslerini, hareket ve varış istasyonlarını, taşıma ücretini, bunun ödenmiş olup olmadığını ve taraflarca kararlaştırılan diğer hususları gösteren ve malları gönderen kişi ile taşıyıcı (demiryolu idaresi) arasında yapılan bir taşıma sözleşmesidir. Hamule senedi genellikle emre değil nama düzenlenir ve ciro edilmek suretiyle devri mümkün değildir.

c. CMR Taşıma Senedi/CMR Belgesi: (CMR Consignment Note)

Kamyonla yapılan taşımalarda uluslararası CMR Anlaşması gereğince düzenlenen bir taşıma senedidir.

CMR belgesi emre değil gönderilenin adına bir sevk makbuzu şeklinde düzenlenir. Bu belgede kamyon plaka numarası da gösterilir. CMR belgesi ciro yoluyla devredilemez.

3- Posta Makbuzu: (Postal Receipt)

Sevkiyatın postayla yapılması halinde düzenlenen ve mallar üzerinde tasarruf hakkı vermeyen belgelerdir. Sadece malın sevk edildiğini tevsik eder ve ciro edilemezler.

B. Sigorta Vesaiki (Insurance Documents)

Sigorta, sigortacının bir prim karşılığında diğer bir kimsenin parayla ölçülebilir bir menfaatini zedeleyen bir rizikonun meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi üzerine aldığı bir akittir.

Avarya: (Average)

Avarya, gemiye ve yüke kendi yıpranmalarından veya fırtına, buz, sis gibi doğal kuvvetlerden yahut gemi adamlarının fiillerinden ya da uluslararası deniz ticaret hukukunun içerdiği özel kuralların savaş sırasında mülkiyeti korumamasından dolayı meydana gelen hasarlarla olağanüstü giderleri kapsar.

a- Müşterek Avarya (General Average)

Gemiye ve yükü tehdit eden bir tehlikeden onları korumak amacıyla bile bile olağanüstü bir fedakarlık yapılması veya olağanüstü bir masrafa katlanılması "**Müşterek avarya hareketi**" sayılır ve bu hareketin sonucu olan zarar ve giderler de müşterek avaryadır.

b- Hususi (Küçük) Avarya (Particular Average)

Müşterek avaryadan olmayan yolculuğun olağan masraflarından sayılmayan bir kaza sonucunda doğan bütün zarar ve masraflardır.

Hususi avaryanın gemiye ait olanına gemi sahibi, yüke ait olanına yük sahibi katlanır.

Sigorta Poliçesi (Insurance Policy)

Sigorta poliçesi, sigorta akdinin belgesi olarak sigortacı tarafından imzalanıp sigorta ettirene verilen ve her iki tarafın hak ve borçlarını gösteren bir belgedir. Bu belge, nama, emre veya hamile yazılı şekilde düzenlenebilir. Nakliyat sigortasında poliçe genellikle malı gönderenin emrine düzenlenmektedir. Emre yazılı poliçe ciro suretiyle devredilebilir.

C. Fatura: (Invoice)

Fatura, satılan bir malın cinsini, miktarını, özelliklerini, birim fiyatını, toplam satış fiyatını ve benzeri bilgileri gösteren bir belgedir. Varsa navlun ve sigorta masrafları da fatura bedeline dahil edilir veya fatura üzerinden ayrı kalemler halinde gösterilir.

Fatura satıcı tarafından alıcıya teslim edilmek üzere düzenlenir.

Faturada, satıcının ve alıcının isim ve adresleri, teslim şekli, sipariş veya sözleşme tarihi ve numarası ile faturanın tarihi ve sıra numarası da gösterilir.

a. Proforma Fatura (Proforma Invoice)

Satılacak malların özelliklerini, fiyatını ve şartlarını alıcıya bildirmek üzere düzenlenen bir çeşit teklifname niteliği taşıyan faturalardır.

Proforma faturada belirtilen fiyatlar teklif edeni, kararlaştırılan süre (obsiyon süresi) içinde bağlar. Teklif fiyatları, bu süre içinde dahi kesin olmayabilir.

b. Ticari/Orijinal Fatura: (Commercial/Original Invoice)

Kesin satış üzerine satıcı tarafından düzenlenen faturadır.

c. Konsolosluk Faturası: (Consular Invoice)

Malın gönderileceği ülkenin konsolosluğuna onaylatılan ticari faturadır.

d. Navlun Faturası: (Freight Invoice)

CFR ve CIF satışlarda navlun, satıcı tarafından ödeneceği için konişmentoda “**Navlun ödenmiştir.**” (Freight prepaid) kaydının bulunması lazımdır. Konişmentoya bu kayıt konulmamış bulunuyorsa nakliyeciden tarafından düzenlenen ve bedelinin tahsil edildiği gösterilen bir navlun faturasında konişmentoyla birlikte ibrazı gerekir.

D. Diğer Belgeler

1- Menşe Şahadetnamesi: (Certificate of Origin)

Menşe şahadetnamesi; gönderilen malların menşesini, başka bir ifadeyle imal edildiği veya üretildiği ülkeyi gösteren bir belgedir.

2- Ceki Listesi: (Weight Notes)

Tartıyla ölçülebilen malların ağırlık itibarıyla dökümünü gösterir. Satıcı tarafından düzenlenir. Bu listede gösterilen ağırlığın fatura ve konişmentoda yazılı ağırlığa uygun olması gerekir.

3- Koli/Ambalaj Listesi: (Packing List)

Koli adedini ve kolilerin içinde hangi malların bulunduğunu gösterir. Satıcı tarafından düzenlenir.

4- Sağlık Raporu: (Health/Phytosanitary Certificate)

Sağlık raporu, ithal edilen canlı hayvanların sağlıklı, et ve diğer hayvansal ürünlerin hastalısız ve mikropsuz olduklarını belgeleyen rapordur.

İthal edilecek bitkiler içinde akreditifte sağlık raporu (phytosanitary certificate) istenebilir.

5- Ekspertiz Raporu: (Certificate of Quality)

Analiz Raporu: (Analysis Report)

İthalatçı, malın özelliklerinin bir eksper tarafından tesbitine veya tahliline gerek gördüğü takdirde yetkili kamu mercileri veya akreditif şartlarında belirtilen kişi ya da firma tarafından yapılan tahlil ve ekspertiz sonuçlarını gösteren analiz ve ekspertiz raporları da belgeler arasında alıcıya gönderilir.

6- Gözetim Belgesi: (Inspection Certificate)

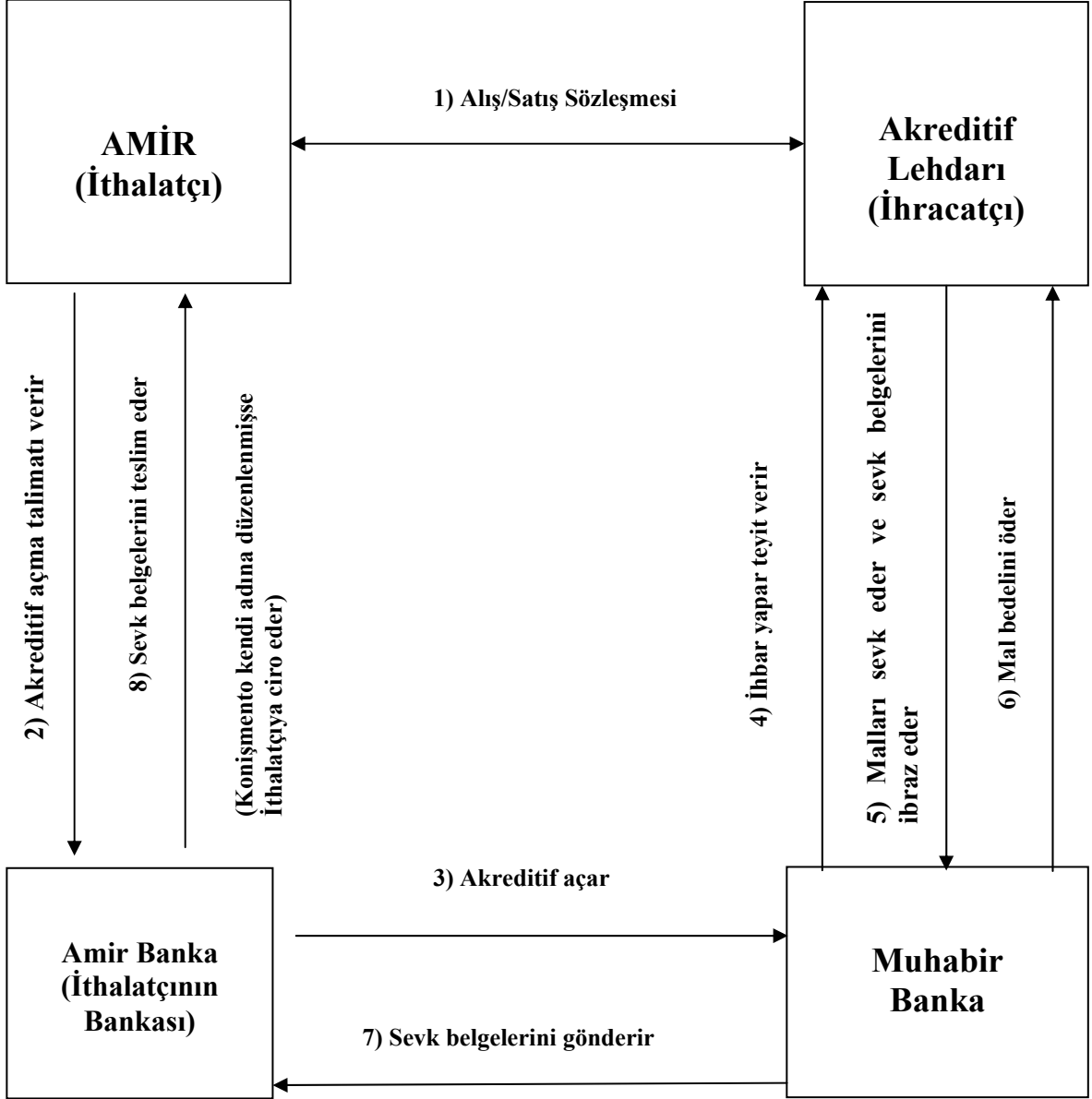
Bir gözetim şirketince düzenlenmiş olan ve malların ithalatçının siparişine uygun olup olmadığını gösteren ekspertiz raporu niteliğinde bir belgedir.

7- Dolaşım Belgesi: (Certificate of Circulation)

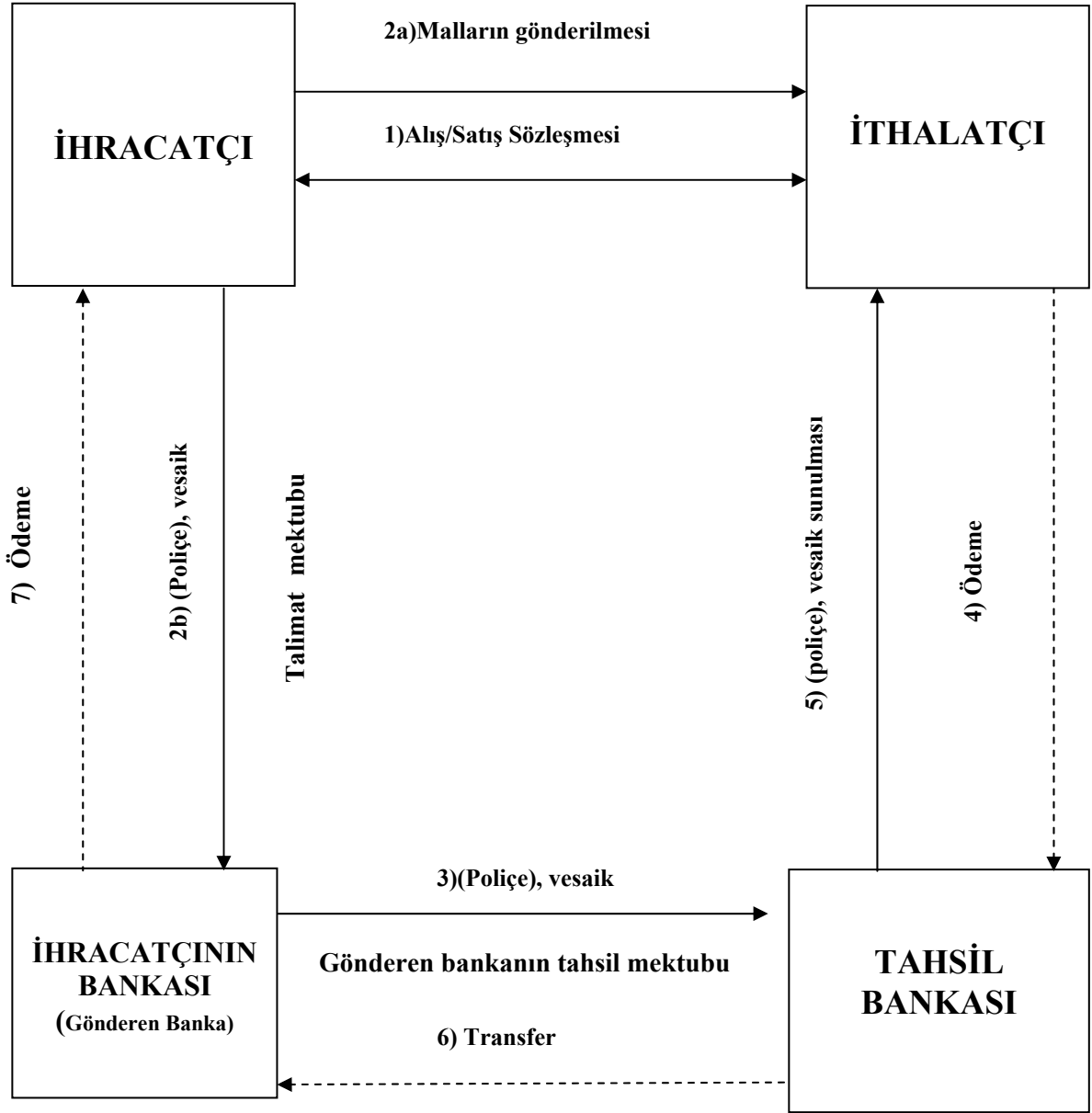
Türkiye ve Avrupa Topluluğunda serbest dolaşımda bulunan eşyanın Katma Protokolde öngörülen tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idarelerince vize edilen belgeyi ifade eder.

8- Yediemin Makbuzu: (Trust Receipt)

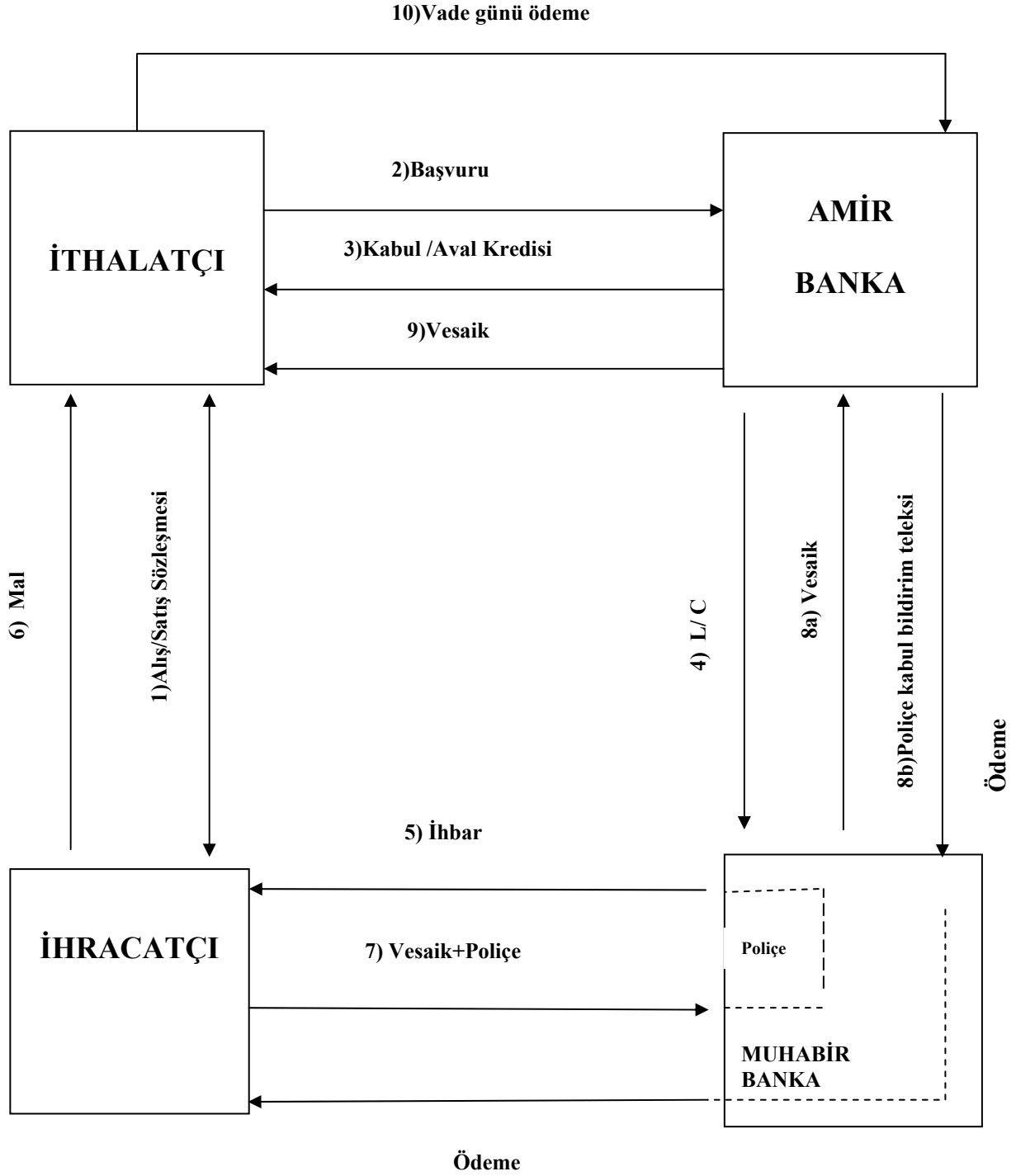
Depolanmış malları temsil eden vesaikin bir başkası lehine serbest bırakılması gerektiğinde malların serbest bırakan adına depolanmış olduğunu gösteren bir güvence belgesidir. Yediemin makbuzu ihracatçının ithalatçıdan talep ettiği bir belgedir.

AKREDİTİF

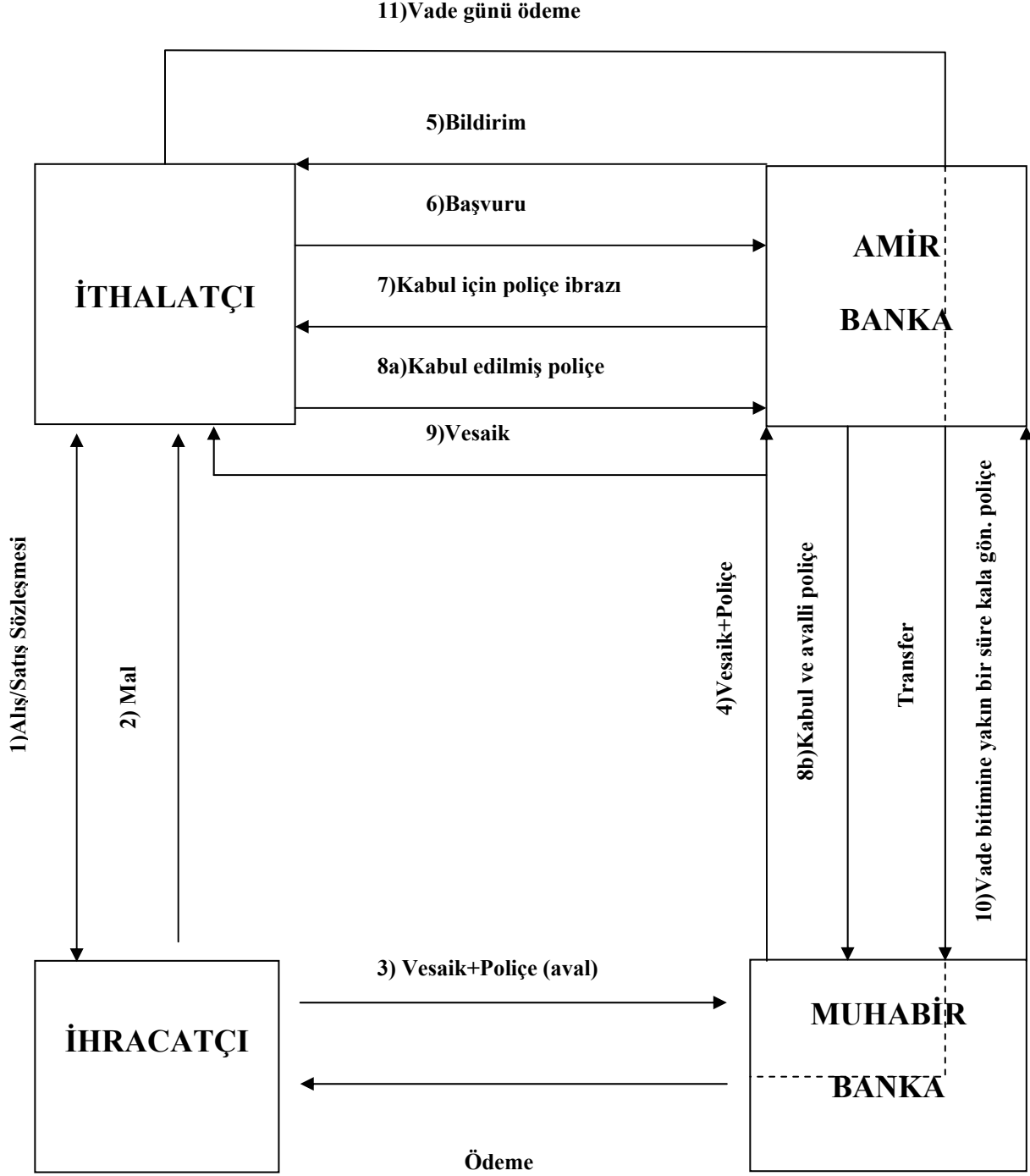
VESAİK MUKABİLİ

KABUL KREDİLİ AKREDİTİFLİ

KABUL KREDİLİ VESAİK MUKABİLİ

ÖRNEK AKREDİTİF MEKTUBU

- SENDER : BBL. S.A. BANK BRUSSELS BELGIUM
- RECEIVER: XXYTRISO24/XXY BANK T.A.Ş. ANKARA BRANCH
- MT NO: 700 02/ISSUE OF DOCUMENTARY CREDIT
- 27 : Sequence of total :1/1
- 40A: FORM OF DOCUMENTARY CREDIT : IRREVOCABLE
- 20 : DOCUMENTARY CREDIT NUMBER : 00536/158
- 31C : DATE OF ISSUE :19.07.2007
- 31D:DATE AND PLACE OF EXPIRY : 21.08.2007 TURKEY
- 50 :APPLICANT :BETA INTERNATIONAL S.A.
BRUSSELS/BELGIUM
- 59 :BENEFICIARY CUSTOMER : EVREN DIS TICARET
ANKARA/TURKEY
- 32B:AMOUNT : CURRENCY :EURO AMOUNT : 2.408.000.-
MAXIMUM CREDIT AMOUNT :MAXIMUM
- 41A:AVAILABLE WITH BY XXYTRISO24 BY PAYMENT
- 43P :PARTIAL SHIPMENT : NOT ALLOWED
- 43T :TRANSSHIPMENT : NOT ALLOWED
- 44A:LOADING ON BOARD AT/FROM : ISTANBUL
- 44B FOR TRANSPORTATION TO : ANVERS
- 44C :LATEST DATE OF SHIPMENT : 31.10.2007
- 45A:DESCRIPTION OF GOOD SERVICE : SYNTHETIC RESIN
(TYPE:121-B) 21.500 KILOS (NET)
- 46A:DOCUMENTS REQUIRED :
- 1)SINGED COMMERCIAL INVOICE IN ORIGINAL AND THREE
COPIES / CIF ANVERS
- 2)CERTIFICATE OF TURKISH ORIGIN, ONE ORIGINAL TWO
COPIES
- 3)FULL SET PLUS TWO N/N COPIES CLEAN ON BOARD MARINE
LINER BLADING WITHOUT INDICATION OF EXTRA CHARGES
EXCEPT DEMURRAGE, ISSUED TO OUR ORDER, NOTIFY
APPLICANT MARKED FREIGHT PAID.
- 4)INSURANCE POLICY OR CERTIFICATE IN NEGOTIABLE FORM
ISSUED OUR FAVOUR SHOWING CLAIMS PAYABLE IN EGYPT
COVERING MARINE TRANSPORTATION RISKS AND ALL RISKS
FROM WAREHOUSE TO WAREHOUSE IN ANVERS,IRREPECTIVE
OF ANY PERCENTAGES
- 5)WEIGHT LIST IN ORIGINAL AND THREE COPIES

- 6) COPY OF BENEFICIARY FAX TO APPLICANT'S FAX NO 3616971 ADVISING SHIPMENT DETAILS DATED WITHIN FOUR DAYS FROM SHIPMENT DATE
- 7) MANUFACTURER'S CERTIFICATE OF ANALYSIS
- 47A: ADDITIONAL CONDITIONS :
 - +ALL DOCUMENTS TO BEAR DOCCREDIT NUMBER
 - +DOCUMENTS DATED PRIOR TO L/C DATE NOT ACCEPTABLE
 - +PAYMENT UNDER RESERVE OR INDEMNITY STRICTLY NOT ALLOWED
 - +DOCUMENTS TO BE SENT TO US IN ONE LOT BY COURIER
 - +ORIGINAL OF DOC'S NO'S 1 AND 2 TO BE CERTIFIED BY CHAMBER OF COMMERCE
 - +INSURANCE CO AGENT IN EGYPT MUST BE SHOWN IN INSURANCE DOCUMENT
- 71B: DETAILS OF CHARGES : ALL COMM/ CHARGES OUTSIDE EGYPT FOR BENEF'S ACCT.
- 48 : PERIOD OF PRESENTATION : WITHIN SEVEN DAYS FROM SHIPMENT
- 49 : CONFORMATION INSTRUCTIONS : CONFIRM
- 53A: REIMBURSING BANK : NYINUS24 / NEW YORK INT'N.Y
- 78 : INSTRUCTIONS TO PAYING BANK :
 - PAYMENT AT FIVE WORKING DAYS AFTER SIGHT AGAINST DOCUMENTS
 - WE AUTHORIZE YOU TO DRAW ON OUR USD ACCT WITH NEW YORK INT'L BANK N.Y.
 - VALUE FIVE BANKING DAYS AFTER YOUR ADVICE OF NEGOTIATION TO US CERTIFYING THAT ALL CREDIT TERMS ARE FULLY COMPLIED WITH.
- 72 : SENDER TO RECEIVER INFORMATION :
 - THIS L/C IS SUBJECT TO UCP 600 AND URR 525 ISSUED BY ICC PARIS.

KISALTMALAR

DAB : DÖVİZ ALIM BELGESİ

DSB : DÖVİZ SATIM BELGESİ

TPTB : TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ

DBT : DÖVİZ BEYAN TUTANAĞI

DFİF : DESTEKLEME FİYAT İSTİKRAR FONU

DTH : DÖVİZ TEVDİAT HESABI

GB : GÜMRÜK BEYANNAMESİ

HM : HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI (BANKA VE KAMBIYO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ)